

REPUBLIKA HRVATSKA

Ministarstvo zdravstva

**PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ISPRAVNOSTI I ZDRAVSTVENOM
NADZORU NAD NAMIRNICAMA I PREDMETIMA OPĆE
UPORABE
S NACRTOM KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA**

Zagreb, rujan 2002. godine

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje predloženog Zakona sadržana je u odredbi članka 2. stavka 4. podstavka 1. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA

Tijekom primjene Zakona o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe pokazuje se izostanak reguliranja nekih značajnih pitanja za efikasno postupanje tijela nadzora (sanitarne i veterinarske inspekcije) u provedbi Zakona odnosno provedbenih propisa donesenih na temelju istog ili drugih Zakona kojima se reguliraju pitanja zdravstvene ispravnosti namirnica (Zakon o veterinarstvu).

To se poglavito odnosi na nepostojanje ovlasti inspekcije za poduzimanje mjera u prometu namirnica ako iste ne posjeduju propisane isprave (dozvole, potvrde i sl.) odnosno oznake ili podatke na deklaraciji, što je od izuzetne važnosti za grupu namirnica animalnog podrijetla te dijetetskih namirnica, a osobito tzv. "dodataka prehrani", kojih sve više ima na našem tržištu, bilo da su vlastite proizvodnje ili iz uvoza.

Zakonom o normizaciji te propisima donesenim na temelju njega, a koji se odnose na namirnice odnosno predmete opće uporabe propisana je obaveza deklariranja proizvoda kao i sadržaj deklaracije, te obaveza da deklaracija mora biti pisana na hrvatskom jeziku i dr. Međutim u propisima koji se odnose na zdravstvenu ispravnost namirnica nije bilo uređeno deklariranje što je stvaralo znatne poteškoće u mogućnosti brzog i točnog informiranja potrošača o svojstvima te drugim podacima glede zdravstvene ispravnosti.

Postojećim propisima nije cjelovito uređena gotovo najvažnija oblast za osiguranje zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe, a to je uređenje i vođenje tehnološkog procesa proizvodnje i prometa na način da se spriječi nepoželjna kontaminacija.

Naime, Zakonom o veterinarstvu i provedbenim propisima na temelju tog zakona propisana je obaveza kontrole procesa proizvodnje na temelju primjene sustava « analize opasnosti i kontrole kritičnih točaka » (HACCP). Međutim ista obaveza nije propisana za proizvodnju ostalih namirnica i gotove hrane u ugostiteljstvu i javnoj prehrani.

Zakonom je utvrđena zabrana propisivanja i reklamiranja ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe, kao i zabrana reklamiranja slikama, crtežima znakovima izrazima ili tekstovima čime bi se potrošače dovelo u zabludu glede stvarnog svojstva, namjene ili djelovanja tih namirnica i predmeta opće uporabe.

Obzirom da je odredba o zabrani pripisivanja i reklamiranja ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe načelne prirode tijela nadzora nemaju mogućnosti u velikom broju slučajeva utvrditi da li se radi o pripisivanju i reklamiranju ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe, odnosno pripisivanju svojstava koje potrošače mogu dovesti u zabludu te je stoga nužno posebnim pravilnikom odrediti što se to smatra pripisivanjem i reklamiranjem ljekovitog svojstva namirnice odnosno predmeta opće uporabe. Ovo poglavito iz razloga što na tržištu vlada izuzetna agresivnost proizvođača i

trgovaca upravo u reklamiranju ljekovitih svojstava namirnica i drugih svojstava koje potrošača mogu dovesti u zabludu glede stvarnog djelovanja i namjene namirnica. Posebno se tu radi o grupi dijetetskih namirnica odnosno «odataka prehrani».

U Zakonu nije nigdje spomenuto uređenje i vođenje tehnološkog postupka proizvodnje i prometa namirnica i predmeta opće uporabe kao temeljna sigurnost za njihovu zdravstvenu ispravnost, te je valjalo i to pitanje regulirati kako je to i utvrđeno u Nacrtu ovog prijedloga zakona.

Prijevoz namirnica je također važan dio za osiguranje zdravstvene ispravnosti namirnica u prometu, a nije dana ovlast ministru zdravstva da provedbenim propisom uredi ovo pitanje, kao ni ovlast inspekciji da zabrani prijevoz, odnosno prijenos namirnica uporabom sredstava ili ambalaže na način kojim se ne osigurava zdravstvena ispravnost.

Prijevoz namirnica životinjskog podrijetla uređen je provedbenim propisom na temelju Zakona o veterinarstvu, ali koji ne obuhvaća niz ostalih grupa namirnica.

U dosadašnjem tekstu članka 26. Zakona utvrđena su nadležna tijela za zdravstveni nadzor nad namirnicama i predmetima opće uporabe tj. sanitarna i veterinarska inspekcija.

Međutim uslijed veoma čestih kršenja propisa o označavanju i deklariranju namirnica i predmeta opće uporabe kao i minimalno – tehničkih uvjeta prometa osobito prodaje izvan prostorija, a što, predstavlja čestu i raširenu pojavu povrede ekonomskih interesa potrošača bilo je nužno taj dio nadzora staviti u nadležnost gospodarskim inspektorima Državnog inspektorata.

Nadalje, u Zakonu nije bilo utvrđeno tko osigurava sredstva za provedbu minimalnog godišnjeg programa laboratorijskog ispitivanja namirnica i predmeta opće uporabe (monitoring), što je ovim prijedlogom točno navedeno.

Snošenje troškova provođenja ovog programa do sada je bilo uređeno Zakonom o zdravstvenom osiguranju ("Narodne novine" br. 75/93, 55/96, 1/97 – pročišćeni tekst, 13/98, 88/98, 10/99, 34/99, 69/00, 59/01 i 82/01). Međutim, novi Zakon o zdravstvenom osiguranju ("Narodne novine" br. 94/01) koji je stupio na snagu 01.01. 2002. godine više to ne uređuje te je valjalo financiranje programa riješiti kako je to predloženo.

Zdravstvena ispravnost vode za piće za javnu opskrbu pučanstva svakako je u neposrednom interesu na lokalnoj odnosno regionalnoj razini, te je stoga i predloženo da sredstva za ove potrebe osiguravaju jedinice regionalne samouprave čija je jedna od zadaća i briga o zdravlju ljudi na svom području.

Zdravstvenu ispravnost namirnica i predmeta opće uporabe neophodno je pak sagledavati kao globalni javnozdravstveni interes za cijelu državu čime se osigurava jednoobraznost pristupa u distribuciji broja uzoraka i parametara ispitivanja čime se jasno osigurava mogućnost bolje procjene stanja i poduzimanja mjera od strane nadležnih tijela za poboljšanje stanja u ovoj oblasti.

S obzirom na pojedine specifičnosti na lokalnoj razini (turističke županije, županije u kojima je veća proizvodnja namirnica) valjalo je ostaviti mogućnost da se u tim sredinama provodi i dodatan program ispitivanja namirnica.

Isto tako u Zakonu nisu bile utvrđene ovlasti inspekcije da zabrani pripremu i promet namirnica izvan prostorija, ako se isti ne obavlja u skladu s propisanim uvjetima ili se obavlja bez prethodne suglasnosti nadležnih tijela, kao ni niz drugih ovlasti koje su sada unijete.

Kazne za privredne prijestupe i prekršaje utvrđene su u preniskim iznosima u odnosu na značaj društvenog dobra koje se ovim Zakonom i provedbenim propisima štiti (zaštita zdravlja ljudi). Stoga je bilo potrebno utvrditi veće iznose novčanih kazni, a za slučaj nastupa štetnih posljedica po zdravlje ljudi uslijed konzumacije zdravstveno neispravnih namirnica koje je pravna ili fizička osoba proizvela ili stavila u promet, nužno je uz novčanu kaznu za privredni prijestup ili prekršaj bilo propisati i izricanje zaštitnih mjera zabrane obavljanja djelatnosti u određenom periodu vremena.

Donošenjem ovog Zakona u znatnoj mjeri povećat će se efikasnost tijela nadzora (sanitarne i veterinarske inspekcije, te gospodarske inspekcije Državnog inspektorata) u području osiguranja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe u proizvodnji, a osobito u prometu, što je od izuzetne važnosti za zdravstveni ali i ekonomskih interesa potrošača.

Također, omogućit će se efikasnije suzbijanje nelegalne pripreme i prometa namirnica izvan prostorija, kao i izvan prostora određenih za prodaju (prodaja uz prometnice, prodaja na tržnicama, sajmovima koje nisu stalna prodajna mjesta i dr.)

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU OVOG ZAKONA

Za provođenje ovog Zakona u dijelu provedbe minimalnog godišnjeg programa ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe bit će potrebna dodatna sredstva iz Državnog proračuna u visini cca 5.500.000,00 Kuna koja bi se trebala osigurati na poziciji Ministarstva zdravstva.

Jedinice lokalne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb do sada su osiguravali sredstva za provođenje ispitivanja namirnica i vode za piće tako da dodatno opterećenje njihovih proračuna temeljem ovog Zakona neće uslijediti.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

U skladu s odredbom članka 165. Poslovnika Hrvatskog sabora ("Narodne novine" br. 9/00) predlaže se donošenje Zakona po hitnom postupku zbog potreba uspostave efikasnog i učinkovitog nadzora nad zdravstvenom ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe u proizvodnji i prometu osobito grupe tzv. dijetetskih namirnica , što se posebno odnosi na uvoz, a što uvjetuje otvorenost hrvatskog tržišta ulaskom Republike Hrvatske u WTO, kao i njenim otvaranjem velikim svjetskim trgovinskim lancima s višestruko povećanom mogućnosti da na korištenje potrošača dođu namirnice i predmeti opće uporabe upitne zdravstvene ispravnosti, posebno u pogledu sadržaja nedopuštenih sastojaka ili tvari ili

sadržaja sastojaka ili tvari koje nisu predviđene hrvatskim propisima o zdravstvenoj ispravnosti.

Neophodno je također da se normativno uredi financiranje programa ispitivanja namirnica i predmeta opće uporabe za iduću proračunsku godinu, jer je sada ta izuzetno važna oblast sanitarnog nadzora u pravnoj praznini, a pogubno bi bilo za javnozdravstveni interes potrošača da se sustavna ispitivanja ovih proizvoda ne obavljaju.

Stoga prijedlog da se ovaj Prijedlog zakona donese po hitnom postupku cijenimo nužnim kako bi se osigurao zakonski okvir za moguće sprečavanje nastanka odnosno otklanjanja većih štetnih posljedica po zdravstveni interes potrošača na tržištu ovih dvaju velikih grupa proizvoda kao što su namirnice i predmeti opće uporabe.

V. TEKST KONAČNOG PRIJEDLOGA ZAKONA S OBRAZLOŽENJEM

Uz Prijedlog zakona dostavlja se Konačni prijedlog Zakona s obrazloženjem.

**KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA
ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ISPRAVNOSTI I ZDRAVSTVENOM NADZORU
NAD NAMIRNICAMA I PREDMETIMA OPĆE UPORABE**

Članak 1.

U Zakonu o zdravstvenoj ispravnosti i zdravstvenom nadzoru nad namirnicama i predmetima opće uporabe (“Narodne novine” br., 1/97 – pročišćeni tekst i 128/99) u članku 5. iza točke 10. dodaje se točka 11. koja glasi:

“11. ako sadrže nedopuštene sastojke ili tvari prema propisima o zdravstvenoj ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe odnosno ako dopuštene sastojke ili tvari ne sadrže u količinama utvrđenim propisima o zdravstvenoj ispravnosti”.

Članak 2.

Iza članka 5 dodaje se članak 5.a koji glasi:

Članak 5a.

Namirnice i predmeti opće uporabe koji sadrže sastojke ili tvari koje nisu utvrđene propisima o zdravstvenoj ispravnosti ne mogu se staviti u promet na području Republike Hrvatske.

Iznimno od odredbi stavka 1. ovog članka namirnice i predmeti opće uporabe koji sadrže sastojke ili tvari koji nisu utvrđene propisima o zdravstvenoj ispravnosti, a koji nisu štetni za zdravlje ljudi mogu se staviti u promet uz odobrenje ministra zdravstva,

Provedbeni propis kojim će se utvrditi postupak dokazivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe temeljem kojeg će se izdati odobrenje iz stavka 2. ovog članka donijet će ministar zdravstva uz suglasnost ministra poljoprivrede i šumarstva.

Članak 3.

Iza članka 11. dodaje se članak 11a. koji glasi:

Članak 11a.

Namirnice i predmeti opće uporabe koji se stavljaju u promet u Republici Hrvatskoj ili se uvoze radi stavljanja u promet u Republici Hrvatskoj moraju imati isprave, oznake i podatke na deklaraciji u skladu s propisima o zdravstvenoj ispravnosti i drugim posebnim propisima.

Deklaracija na original pakiranju mora biti pisana na hrvatskom jeziku, čitka, a oznake i podaci lako uočljivi.

Članak 4.

U članku 12. iza stavka 2. dodaje se stavak 3. koji glasi:

«Ovlašćuje se ministar zdravstva za donošenje provedbenog propisa kojim će potanje utvrditi što se smatra pripisivanjem i reklamiranjem ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe, odnosno reklamiranjem namirnica na način koji bi potrošača mogao dovesti u zabludu glede stvarnog sastava, svojstva i namjene namirnica i predmeta opće uporabe.»

Članak 5.

Iza članka 18. dodaje se članak 18a koji glasi:

Članak 18a

Tehnološki postupak proizvodnje prometa namirnica i predmeta opće uporabe, mora biti uređen i vođen tako da spriječi nepoželjnu kontaminaciju mehaničkim, biološkim, kemijskim i fizikalnim čimbenicima uključujući nepovoljan utjecaj temperature i drugih čimbenika okoline koji mogu nepovoljno utjecati na zdravstvenu ispravnost namirnica ili predmeta opće uporabe.

Članak 6.

U članku 22. dodaje se stavak 2. koji glasi:

«Provedbeni propis o uvjetima koje moraju ispunjavati prijevozna sredstva namijenjena za prijevoz, odnosno prijenos namirnica, a što nije regulirano posebnim propisima, donosi ministar zdravstva.»

Članak 7.

U članku 26. dodaje se stavak 2. koji glasi:

“Nadzor nad prometom namirnica i predmeta opće uporabe u pogledu opremljenosti propisanim ispravama, oznakama i podacima na deklaraciji, reklamiranja, uvjeta i načina pakiranja, kao i uvjetima prometa izvan prostorija, obavljaju gospodarski inspektori Državnog inspektorata, s ovlastima sanitarnog inspektora sukladno ovom i posebnom zakonu.

Članak 8.

U članku 27. iza stavka 5. dodaje se novi stavak 6. koji glasi:

« Sredstva za ispitivanje vode koja služi za javnu opskrbu pučanstva kao voda za piće i za proizvodnju namirnica, iz stavka 5. ovog članka osiguravaju se u proračunima jedinica područne (regionalne) samouprave i Grada Zagreba «

U sadašnjem stavku 6. koji postaje stavak 7. riječi : “Zavod za zaštitu zdravlja Republike Hrvatske” zamjenjuju se riječima: “Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo”.

Iza stavka 6. koji postaje stavak 7. dodaju se novi stavci 8. i 9. koji glase:

« Sredstva za provedbu programa iz stavka 6. ovog članka osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske.

Prema specifičnostima potreba za dodatnim ispitivanjima zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe jedinice lokalne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb, na prijedlog županijskih zavoda za javno zdravstvo odnosno Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba, osiguravaju sredstva za proširene programe ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe. «

Dosadašnji stavak 7. postaje stavak 10.

Članak 9.

U članku 38. stavku 1. iza točke 7. dodaju se točke 8., 9., 10. i 11. koje glase:

8. zabraniti uvoz i promet u Republici Hrvatskoj namirnica i predmeta opće uporabe koji nemaju propisane isprave, oznake i podatke na deklaraciji u skladu s propisima o zdravstvenoj ispravnosti, ili deklaracija nije pisana na hrvatskom jeziku, odnosno ako nije čitka, a oznake i podaci lako uočljivi

9. zabraniti pripremu i promet namirnica izvan prostorija i javnih mjesta određenih za prodaju, ako se priprema i promet ne obavlja u skladu s propisanim uvjetima ili bez prethodne suglasnosti nadležnih tijela.

10. zabraniti prijevoz odnosno prijenos namirnica uporabom sredstava kojima se ne osigurava njihova zdravstvena ispravnost

11. zabraniti proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe ako tehnološki postupak u proizvodnji i prometu nije uređen i vođen na način da spriječi nepoželjnu kontaminaciju namirnica i predmeta opće uporabe mehaničkim, biološkim, kemijskim ili fizikalnim čimbenicima uključujući i nepovoljan utjecaj temperature i drugih čimbenika okoline koji mogu nepovoljno utjecati na zdravstvenu ispravnost namirnica i predmeta opće uporabe dok se ne otklone utvrđeni nedostaci.

Članak 10.

U članku 44. u stavku 1. broj: „25.000“ zamjenjuje se brojem: 100.000”, a broj: “75.000” zamjenjuje se brojem: “250.000”.

Točka 3. mijenja se i glasi:

3. Ako proizvodi ili stavi u promet namirnice i predmete opće uporabe koji sadrže nedopuštene sastojke ili tvari prema propisima o zdravstvenoj ispravnosti, odnosno ako dopuštene sastojke ili tvari ne sadrže u količinama utvrđenim propisima o zdravstvenoj ispravnosti.

U stavku 2. broj :” 2.500” zamjenjuje se brojem: “10.000”, a broj: “5.000” zamjenjuje se brojem: “ 20.000”

Članak 11.

U članku 46. u stavku 1. broj: „3.000“ zamjenjuje se brojem: “40.000”, a broj: “15.000” zamjenjuje se brojem: “70.000”.

Točka 1. mijenja se i glasi:

“ako stavi u promet u Republici Hrvatskoj namirnice i predmete opće uporabe koje nemaju isprave, oznake i podatke na deklaraciji u skladu s propisima o zdravstvenoj ispravnosti ili deklaracija na original pakiranju nije pisana na hrvatskom jeziku, čitka, a oznake i podaci nisu lako uočljivi.”

Iza točke 11 dodaju se nove točke 12. i 13. koje glase:

“**12.** ako stavi u promet na području Republike Hrvatske namirnice i predmete opće uporabe koje sadrže sastojke ili tvari koje nisu utvrđene propisima o zdravstvenoj ispravnosti”

“**13.** ako tehnološki postupak u proizvodnji i prometu namirnica i predmeta opće uporabe nije uređen i vođen na način da spriječi nepoželjnu kontaminaciju što bi moglo.”

U stavku 2. broj: “1.000“ zamjenjuje se brojem: “5.000“, a broj: „5.000“ zamjenjuje se brojem: “20.000”.

Stavak 3. mijenja se i glasi:

“Ako je uslijed radnje iz članka 44. ovog Zakona došlo do oštećenja zdravlja ljudi uz novčanu kaznu za učinjeni privredni prijestup ili prekršaj izreći će se zaštitna mjera oduzimanja dozvole za obavljanje djelatnosti pravnoj odnosno fizičkoj osobi u trajanju od šest mjeseci do jedne godine, a odgovornoj osobi u pravnoj osobi ili fizičkoj osobi izreći će se zaštitna mjera zabrane obavljanja poslova neposredno u proizvodnji i prometu namirnica u istom vremenu trajanja.”

Članak 12.

U članku 47. broj: «2.000» zamjenjuje se brojem: «40.000», a broj: «10.000» zamjenjuje se brojem: «60.000».

Članak 13.

U članku 48. broj: «1.000» zamjenjuje se brojem: «20.000», a broj: «5.000» zamjenjuje se brojem: «40.000».

Članak 14.

Ministar zdravstva donijet će provedbene propise iz članka 2., 4. i 6. ovoga Zakona u roku od mjesec dana od stupanja na snagu ovog Zakona.

Članak 15.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama.

OBRAZLOŽENJE POJEDINIH ODREDBI PRIJEDLOGA ZAKONA

Uz članak 1.

Ovim člankom uvodi se nova osnova zdravstvene neispravnosti namirnice odnosno predmeta opće uporabe i to zbog sadržaja nekog nedopuštenog sastojka ili tvari ili pak dopuštenih sastojaka ili tvari, ali iznad ili ispod granica utvrđenih propisima o zdravstvenoj ispravnosti.

Ovo se predlaže iz razloga intenzivnog razvoja tehnologije proizvodnje prehrambenih proizvoda i predmeta opće uporabe, koje koriste velik broj različitih sastojaka odnosno tvari koje ne moraju biti dopuštene propisima o zdravstvenoj ispravnosti ili sadrže dopuštene tvari odnosno sastojke u količinama većim od propisanih (npr. minerali i vitamini u tzv. dijetetskim namirnicama (dodaci prehrani). Isto tako odredbom ovog članka regulira se i situacija kada namirnice ili predmeti opće uporabe sadrže dopuštene sastojke ili tvari ali ispod granica utvrđenih propisom (npr. jod u kuhinjskoj soli i sl.).

Uz članak 2.

Prijedlog odredbe stavka 1. članka 2. daje se iz razloga što se osobito u novije vrijeme pri uvozu ali i u domaćoj proizvodnji pojavljuju proizvodi (namirnice i predmeti opće uporabe) koji sadrže tvari ili sastojke koji nisu navedeni u propisima o zdravstvenoj ispravnosti, a mogu štetno djelovati na zdravlje ljudi ili eventualna neškodljivost nije dovoljno istražena, kao na primjer male količine droga u nekim vrstama piva kao i nekim vrstama tzv. energetskih napitaka, nekonvencionalni sastojci ili tvari i sl.

Odredbama stavka 2. i stavka 3. članka 2. daje se mogućnost stavljanja u promet određenih proizvoda koje sadrže sastojke ili tvari koje nisu utvrđene propisima o zdravstvenoj ispravnosti, ali uz odobrenje ministra zdravstva i dokazivanje njihove neškodljivosti za zdravlje ljudi o čemu će se donijeti poseban propis.

Uz članak 3.

U proizvodnji i prometu tzv. “dijetetskih proizvoda” (namirnica) posebno grupe “dodataka prehrani” vlada velika neurednost u pogledu označavanja i deklariranja sastava.

Dodatnim člankom 11a. propisuje se obveza subjekata koji namirnice i predmete opće uporabe stavljaju u promet da iste opreme ispravama (dozvolama, pratećom dokumentacijom i sl.) oznakama i podacima na deklaraciji za koje je to propisima o zdravstvenoj ispravnosti obvezno. Ovime se osigurava pravilno informiranje potrošača o sastavu i drugim karakteristikama proizvoda.

Sadašnjim odredbama zakona nije eksplicite propisano da deklaracija na originalnom pakiranju mora biti na hrvatskom jeziku napisana čitko, a oznaka i podaci lako uočljivi te je u interesu zaštite potrošača valjalo ovu odredbu propisati.

Uz članak 4.

Zakonom je načelno utvrđena zabrana pripisivanja i reklamiranja ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe, kao i zabrana reklamiranja slikama, crtežima znakovima

izrazima ili tekstovima čime bi se potrošače dovelo u zabludu glede stvarnog svojstva, namjene ili djelovanja tih namirnica i predmeta opće uporabe. Ovakva odredba nije omogućavala tijelima nadzora da nedvojbeno utvrde u praksi što se u poplavi najrazličitijih reklama smatra reklamiranje ljekovitog svojstva namirnica odnosno predmeta opće uporabe.

Uz članak 5.

Ovim člankom naglašava se važnost uređenja i vođenja tehnološkog postupka u proizvodnji i prometu namirnica i predmeta opće uporabe na način da se spriječi nepoželjna kontaminacija što je od prvorazredne važnosti za osiguranje zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe.

Do sada zakon uopće nije imao odredbe o tehnološkom postupku te je tijelima nadzora bilo onemogućeno poduzimanje upravnih i kaznenih mjera i u slučajevima potpuno neadekvatnih postupaka koji nisu osiguravali zaštitu namirnica i predmeta opće uporabe od nepoželjne kontaminacije, ili drugih nepovoljnih utjecaja.

Zakonom o veterinarstvu i propisima donijetim na temelju istog propisana je obaveza kontrole procesa proizvodnje na temelju primjene sustava « analiza opasnosti i kontrole kritičnih točaka » (HACCP). Međutim ista obaveza nije propisana za proizvodnju ostalih namirnica i gotove hrane u ugostiteljstvu i javnoj prehrani.

Stoga će se na ovaj način do donošenja posebnog zakona koji će urediti područja proizvodnje i prometa hrane, propisati obaveza praćenja tehnološkog postupka proizvodnje namirnica te vođenje evidencije o istom koji će osigurati učinkovitije provođenje inspekcijskog nadzora.

Uz članak 6.

Osiguranje higijenskih uvjeta prijevoza namirnica također je od izuzetnog značaja za osiguranje njihove zdravstvene ispravnosti, te se nameće kao nužnost da se uvjeti za prijevoz namirnica potanje odrede provedbenim propisom. Osiguranje higijenskih uvjeta prijevoza namirnica životinjskog podrijetla već je propisano Zakonom o veterinarstvu i njegovim provedbenim propisima. Međutim, potrebno je posebnim propisom donesenim na temelju ovog zakona regulirati prijevoz namirnica koje nisu obuhvaćene postojećim propisima.

Uz članak 7.

Obzirom da je u prometu namirnica i predmeta opće uporabe značajno osigurati i kvalitetnu zaštitu ekonomskih interesa potrošača, osobito u sadašnjim uvjetima otvorenosti Hrvatske međunarodnom tržištu, valjalo je u taj segment nadzora uključiti i gospodarske inspektore Državnog inspektorata.

Uz članak 8.

Utvrđen je i način financiranja provedbe programa ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe što je do sada bilo uređeno u članku 7. Zakona o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenom osiguranju (« Narodne novine » br. 59/01). Kako je novim Zakonom o zdravstvenom osiguranju (« Narodne novine » br. 94/01) ukinuta ova odredba valjalo je isto riješiti kako je to predloženo ovim propisom, jer je osiguranje sustavnog ispitivanja zdravstvene ispravnosti namirnica i predmeta opće uporabe od prvorazrednog značaja za zaštitu zdravstvenog interesa potrošača.

Uz članak 9.

Daju se ovlasti tijelima nadzora za poduzimanje upravnih mjera radi mogućnosti učinkovitog postupanja u provođenju odredbi Zakona, a sve u interesu zaštite zdravlja potrošača.

Zdravstvena ispravnost vode za piće, prvenstveno je u interesu lokalne odnosno regionalne razine, jer pojedini vodovodi uglavnom pokrivaju područja općina i gradova odnosno županija, te držimo da bi obavezu financiranja ispitivanja vode za piće trebale imati županije i grad Zagreb.

Isto tako data je mogućnost da prema specifičnostima proizvodnje i prometa namirnica i predmeta opće uporabe u pojedinim jedinicama regionalne samouprave, iste mogu na prijedlog županijskih zavoda za javno zdravstvo odnosno Zavoda za javno zdravstvo Grada Zagreba odrediti i financirati i širi program ispitivanja.

Uz članak 10.,11., 12. i 13.

Utvrđene su kazne za privredne prijestupe i prekršaja u znatno većim iznosima nego što su bile utvrđene u odredbama Zakona koje se mijenjaju. Ovo iz razloga što su ovakvo uvećane kazne primjerene društvenom dobru koje se štiti ovim Zakonom, a to je upravo zdravlje ljudi. Isto tako uvedena je zaštitna mjera oduzimanja dozvole obavljanja djelatnosti za pravne i fizičke osobe ako uslijed proizvodnje i stavljanja u promet zdravstveno neispravnih namirnica i predmeta opće uporabe nastupi oštećenje zdravlja ljudi.

Uz članak 14.

Ovim člankom određuje se rok za donošenje provedbenih propisa na temelju ovlaštenja iz ovog Zakona.

Uz članak 15.

Određuje se dan stupanja na snagu ovog Zakona.

VI. TEKST ODREDBI VAŽÉČEG ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ISPRAVNOSTI NAMIRNICA I PREDMETA OPĆE UPORABE KOJI SE MIJENJAJU I DOPUNJUJU

Članak 5.

Zdravstveno neispravnim smatraju se namirnice odnosno predmeti opće uporabe:

1. ako su im sastav ili senzorska svojstva zbog fizikalnih, kemijskih, mikrobioloških ili drugih procesa izmijenjeni u tolikoj mjeri da nisu prikladni za prehranu ili drugu namjenu
2. ako sadrže patogene mikroorganizme ili patogene parazite
3. ako sadrže prirodne toksine ili druge prirodne toksične tvari u količinama štetnim za zdravlje
4. ako sadrže prirodne toksine ili druge prirodne toksične tvari u količinama štetnim za zdravlje
5. ako sadrže pesticide, metale, nemetale, ostatke veterinarskih lijekova i druge otrovne tvari u količinama štetnim za zdravlje
6. ako sadrže aditive koji nisu dopušteni za proizvodnju namirnica ili predmeta opće uporabe ili ako sadrže nedopuštene količine aditiva koje su utvrđene posebnim propisima
7. ako sadrže radionuklide iznad propisane granice ili su ozračeni iznad granice utvrđene propisima
8. ako su mehanički onečišćene primjesama koje mogu biti štetne za zdravlje ljudi ili izazivaju odbojnost
9. ako potječu od uginulih životinja ili životinja oboljelih od bolesti koje štetno utječu na zdravlje ljudi
10. ako sadrže i druge mikroorganizme, parazite ili tvari u količinama štetnim za zdravlje ljudi.

Članak 12.

Zabranjeno je pripisivanje i reklamiranje ljekovitog svojstva namirnica i predmeta opće uporabe.

Zabranjeno je reklamirati namirnice ili predmete opće uporabe slikama, crtežima, znakovima, izrazima ili tekstovima i na bilo koji drugi način koji bi potrošače mogao dovesti u zabludu glede stvarnog sastava, svojstava, namjene ili djelovanja tih namirnica i predmeta opće uporabe.

Članak 22.

Prijevoz namirnica mora se obavljati na način koji osigurava njihovu zdravstvenu ispravnost. Posebna prijevozna sredstva i posebna ambalaža namijenjena za prijevoz ili prijenos određenih namirnica, ne smiju se upotrebljavati u druge svrhe.

Članak 26.

Zdravstveni nadzor nad proizvodnjom i prometom namirnica i predmeta opće uporabe obavlja tijelo uprave nadležno za poslove sanitarne inspekcije, a nad proizvodnjom namirnica životinjskog podrijetla i tijelo uprave nadležno za poslove veterinarske inspekcije.

Članak 27.

Nadležna tijela iz članka 26. ovog Zakona, radi provjere zdravstvene ispravnosti imaju pravo uzimati uzorke u proizvodnji i prometu i dati ih na laboratorijsko ispitivanje u ovlaštene laboratorije, uredno zapečaćene i propisno označene.

Pod istim uvjetima i u isto vrijeme, uzimaju se uzorci za analizu i superanalizu.

Pravne i fizičke osobe koje proizvode, uvoze ili stavljaju u promet namirnice i predmete opće uporabe dužne su nadležnim tijelima iz članka 26. ovog Zakona staviti besplatno na raspolaganje potrebne količine namirnica i predmeta opće uporabe kao uzorak za laboratorijsko ispitivanje.

O uzimanju uzoraka namirnica i predmeta opće uporabe sastavlja se zapisnik.

Uzimanje uzoraka vode koja služi za javnu opskrbu pučanstva kao voda za piće ili kao voda za proizvodnju namirnica, radi davanja ocjene o zdravstvenoj ispravnosti, odredit će se propisima donesenim na temelju ovoga Zakona.

Ministar zdravstva, na prijedlog Zavoda za zaštitu zdravlja Republike Hrvatske donosi minimalni godišnji program uzimanja uzoraka namirnica i predmeta opće uporabe, a za namirnice životinjskog podrijetla uz suglasnost ministra poljoprivrede i šumarstva, radi sistematskog laboratorijskog ispitivanja.

Ministar zdravstva propisuje način uzimanja uzoraka i metode za obavljanje analize i superanalize.

Članak 38.

U obavljanju nadzora, nadležna tijela iz članka 26. i 32. ovog Zakona imaju pravo I dužnost poduzimati sljedeće mjere:

1. privremeno zabraniti proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe, za koje se posumnja da nisu zdravstveno ispravni, dok se laboratorijskim ispitivanjem ne utvrdi njihova zdravstvena ispravnost
2. zabraniti promet i uporabu zdravstveno neispravnih namirnica i predmeta opće uporabe za ljudsku prehranu
3. narediti oduzimanja i uništenja zdravstveno neispravnih namirnica i predmeta opće uporabe ili ako je to svrsishodno, izvršiti denaturaciju i preradu u tehničke svrhe
4. zabraniti uvoz zdravstveno neispravnih namirnica I predmeta opće uporabe I narediti njihovo vraćanje pošiljatelju
5. narediti uništenje zdravstveno neispravnih namirnica I predmeta opće uporabe koji se uvoze ako se pošiljka ne može vratiti pošiljatelju ili postupiti kao u točki 23. ovog stavka

6. narediti otklanjanje nedostatka u proizvodnji i prometu namirnica i predmeta opće uporabe
7. zabraniti uporabu objekta, prostorija, postrojenja i uređaja za proizvodnju i promet namirnica i predmeta opće uporabe koji ne odgovaraju propisanim zdravstvenim uvjetima, dok se ne ispune propisani uvjeti.

Mjere iz stavka 1. ovog članka naređuju se rješenjem donesenim u upravnom postupku. Žalba protiv ovoga rješenja ne odgađa njegovo izvršenje.

Članak 44.

Novčanom kaznom u iznosu od 25.000 do 75.000 kuna kaznit će se za privredni prijestup pravna osoba koja se bavi proizvodnjom, uvozom ili prometom namirnica ili predmeta opće uporabe:

1. ako proizvodi ili stavi u promet namirnice ili predmete opće uporabe koji su zdravstveno neispravni (članak 5. i 6.)
2. ako u proizvodnji ili prometu namirnica ili predmeta opće uporabe upotrijebi aditive i druge sastojke suprotno propisanim uvjetima (članak 8. stavak 2., članak 9. stavak 1., i članak 10. stavak 1.)
3. ako za proizvodnju pojedinih vrsta predmeta opće uporabe upotrijebi tvari čija uporabe ili količina nije dopuštena (članak 11.)

Za radnju iz stavka 1. ovog članka kaznit će se za privredni prijestup i odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi proizvodnjom, uvozom ili prometom namirnica ili predmeta opće uporabe, novčanom kaznom u iznosu od 2.500 do 5.000 kuna.

Članak 46.

Novčanom kaznom u iznosu od 3.000 do 15.000 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba koja se bavi proizvodnjom, ili prometom namirnica ili predmeta opće uporabe:

1. ako stavi u promet nedeklarirane, odnosno netočne, nepotpuno deklarirane namirnice ili predmete opće uporabe prije stavljanja u promet podliježu obveznom deklariranju čl. 8. st. 1., članka 9. stavak 2. i članka 10. stavak 2.)
2. ako za proizvodnju ili promet namirnica i predmeta opće uporabe upotrebljava prostorije, postrojenja, namještaj, pribor, uređaje koji ne odgovaraju propisanim uvjetima ili je njihova mikrobiološka čistoća kao i ruke osoba koje dolaze u dodir s namirnicama i predmetima opće uporabe takva da ugrožava njihovu zdravstvenu ispravnost ili ne provode ispitivanja mikrobiološke čistoće (članak 17., 18. i 21.)
3. ako obavlja proizvodnju ili promet namirnica ili predmeta opće uporabe u prostorijama čija je uporaba za tu svrhu zabranjena ili prodaje namirnice izvan prostorija u javnih mjesta određenih za prodaju (članak 19. i 20.).
4. ako obavlja prijevoz namirnica na način koji ne osigurava njihovu zdravstvenu ispravnost ili ako posebna prijevozna sredstva u posebna ambalaža namijenjena za prijevozom, odnosno prijenos određenih namirnica upotrijebi u drugu svrhu (čl. 22.)
5. ako ne osigura da osobe, koje na svojim radnim mjestima u proizvodnji ili prometu dolaze u neposredan dodir s namirnicama i sredstvima za održavanje osobne higijene, njegu i uljepšavanje lica i tijela, nose posebnu radnu odjeću i obuću sprječavaju njihovu

upotrebu izvan radnog mjesta, odnosno ako se nabavljena radna odjeća i obuća ne nosi (članak 23.)

6. ako ne obavlja ispitivanje zdravstvene ispravnosti namirnica, odnosno predmeta opće uporabe ili ne vodi evidenciju na propisan način (članak 24.
7. ako tijelu nadležnom za obavljanje zdravstvenog nadzora ne stavi besplatno na raspolaganje, radi uzimanja uzoraka potrebne količine namirnica ili predmeta opće uporabe ili ako omogući obavljanje zdravstvenog nadzora, uvid u dokumentaciju, uzimanje uzoraka i nesmetan rad, ili ne da podatke o vrsti sastavu i čistoći sirovina, kemijskih sredstava i drugih supstanci upotrijebljenih u proizvodnji namirnica, odnosno predmeta opće uporabe, od kojih se uzimaju uzorci (članak 27. stavak 3. i čl. 31.)
8. ako graničnom sanitarnom, odnosno veterinarskom inspektoru prije carinjenja ne podnese zahtjev za pregled pošiljke namirnica ili predmeta opće uporabe koje uvozi (članak 33. stavak 1.)
9. ako stavi u promet ili prerađuje pošiljku koja se uvozi prije donošenja rješenja na temelju laboratorijskog ispitivanja da je zdravstveno ispravna (članak 34. stavak 3.)
10. ako ne postupi po rješenju iz članka 38. i 39. ovog Zakona
11. ako ne uništi namirnice, predmete opće uporabe i njihove sirovine čije je uništenje naređeno ili ako ne onesposobi za ljudsku upotrebu namirnice, odnosno predmete opće uporabe čije je onesposobljavanje naređeno (članak 41.)

Za radnju iz stavka 1. ovog članka kaznit će se na prekršaj i odgovorna osoba u pravnoj osobi koja se bavi proizvodnjom, uvozom ili prometom namirnica ili predmeta opće uporabe novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 5.000 kuna.

Ako je prekršaj iz stavka 1. točke 10. ovog članka počinjen drugi put u roku od dvije godine, računajući od pravomoćnosti rješenja o prekršaju, uz novčanu kaznu izreći će se i mjera oduzimanja dozvole za obavljanje djelatnosti u trajanju od mjesec dana do šest mjeseci, a za prekršaje počinjene treći put, uz novčanu kaznu, pod istim uvjetima, izreći će se i mjera oduzimanja dozvole za obavljanje djelatnosti u trajanju od šest mjeseci do jedne godine.

Članak 47.

Za radnju iz članak 44., 45. i 46. stavka 1. ovog Zakona kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja samostalno osobnim radom obavlja djelatnost, poljoprivredni proizvođač koji izravno sudjeluje u prometu namirnica i druge fizičke osobe koje se bave prometom namirnica i predmeta opće uporabe, novčanom kaznom u iznosu od 2.000 do 10.000 kuna.

Članak 48.

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000 do 5.000 kuna kaznit će se za prekršaj djelatnik tijela carinske službe ako obavi carinjenje namirnica ili predmeta opće uporabe bez rješenja graničnoga sanitarnog, odnosno veterinarskog inspektora da prijavljena pošiljka glede zdravstvene ispravnosti odgovara propisima, ili ako graničnom sanitarnom, odnosno veterinarskom inspektoru ne omogući uvid u dokumentaciju i nesmetano obavljanje zdravstvenog nadzora nad pošiljkama namirnica i predmeta opće uporabe koji se nalaze pod carinskim nadzorom i ne pruži pomoć u provođenju naređenih mjera zabrane uvoza ili uništenja pošiljki štetnih po zdravlje ljudi (članak 33. stavak 2. i 3.).